

Tabeller [3.2]

To parametre

Skal du stille mange spørsmål som har en indre sammenheng og svarene skal spres på likeartede svaralternativer, kan det være ryddig å sette dem om i tabellform. I en tabell defineres hver enkelt celle i forhold til to parametre. I et regneark befinner cellen G5 seg på femte rad i kolonne nr. sju fra venstre. I statistikkstabeller snakker vi om *forspalte* for hver rad og *tabellhode* for hver kolonne. Man bruker også begrepene Radoverskrift og Kolonneoverskrift. I tillegg har selve tabellen et navn eller en overskrift.

Tabeller er mye brukt for oversiktlig presentasjon av tallstørrelser: **Inntekt**, **Utgift** og **Overskudd** som forspalte og **I forfjor**, **I fjor** og **I år** som kolonneoverskrifter.

En tabell har mye til felles med en likeartet serie av feltgrupper. I eksempel A på Figur 1 har vi *siden* **Rollehavere** med feltgruppen **Styreleder** og feltene **Navn**, **Adresse** osv. Og tilsvarende feltgrupper for **Nestleder** og **Kasserer**. Da vil det være vel så ryddig å samle det hele i en *tabell* med tabellnavnet **Rollehavere**, feltgruppenavnene i forspalten og ledetekstene som kolonneoverskrifter, som i eksempel B. Tabellen er mer oversiktlig selv om den også er mer komprimert. Men vi ser at behovet for plass i bredden øker betraktelig.

Figur 1 Sammenhengen mellom feltgrupper og tabeller

Vil du stille utfylleren friere til å velge hva slags rollehavere han skal oppgi på de tre tilgjengelige plassene, kan du erstatte forspalten med en nedtrekksliste med relevante rollevalg, som vist i C.

Ofte er den ene parameteren underforstått i en skjematabell. I en tabell med overskriften **Leieboere** skriver vi ikke en egen forspalte med teksten **Leieboer 1**, **Leieboer 2** osv., men det er selvsagt at hver enkelt rad skal presentere data om én person, for eksempel **Navn**, **Fødselsdato** og **Leieareal** i hver sin kolonne.

I prinsippet kan alle slags felter innplasseres i en tabell. Men et annet sted sier ELMER at «I tabeller er radioknapper ikke et alternativ» [3.4.6].

Det er imidlertid ikke eksplisitt formulert som et «skal-krav» og man må kunne hevde at *nedtrekkslister* i tabeller roter til mer enn radioknapper. Det er også

vanskelig å se noen grunn til å behandle radioknapper annerledes enn *avkrysningsruter*. Men det blir selvsagt et poeng å sikre at det bare er svarene i den enkelte raden som skal være gjensidig utelukkende.

Hvis kolonneoverskriftene i Figur 2 ble plassert bak radioknappen for hver eneste linje, hadde vi fått en serie med likeartede envalgsspørsmål. Men det ville tatt mye mer plass uten å gi noen merverdi.

Hva synes du om denne boka?				
	Håpløst	Kjekt å ha	Nyttig	Nødvendig
Generelt inntrykk	☐	☐	☐	☐
Veiledningen til ELMER	☐	☐	☐	☐
Andre tips om skjermdialog	☐	☐	☐	☐
Illustrasjonene	☐	☐	☐	☐
Forsøkene på å være morsom	☐	☐	☐	☐

Figur 2 Tabell med radioknapper
(Antakelig greitt for ELMER)

Dynamiske tabeller

I tabeller der man ikke vet hvor mange rader som trengs, har papirskjemaet et problem. Et tjuetalls linjer i offentlige skjemaer for å oppgi styremedlemmer sløser bort mye papir, siden de fleste selskaper holder seg med tre til fire. Samtidig fins det også dem som likevel må legge ved ekstra ark. I en *dynamisk* tabell i et elektronisk skjema kan brukeren «rekvirere» nye linjer etter hvert som han trenger dem.

- 3.2.1 ELMER anbefaler dynamiske tabeller når det skal fylles ut et likeartet sett med data for et ukjent og varierende antall enheter. At dette er en anbefaling og ikke et absolutt krav, skyldes bare at en del skjemaverktøy som norske virksomheter fortsatt er avhengig av, ikke tilbyr slik funksjonalitet.

ELMER vil at det skal kunne *legges til* rader ved behov, men nevner ikke spesielt at man også bør kunne *slette* rader. Figur 3 viser en typisk dynamisk tabell med mulighet for begge deler. Eksemplet viser også hvordan fritekstfelter, tallfelter og nedtrekkslister kan kombineres i samme rad.

Søknad om konsesjon på erverv av fast eiendom

Nåværende bebyggelse?

Bygningstype - beskriv	Grunnflate i m2	Byggeår	Antall etasjer	Teknisk tilstand	
Løe	4,5	1937	1	Middels	Slett
Våningshus	112	1994	2	God	Slett
				---	Slett

Legg til

Figur 3 Eksempel på dynamisk tabell (Utdrag av utfyllingsområdet)

Maskinell kontroll av dynamiske tabeller kan være litt plundrete og behandles ikke spesielt av ELMER. Det er antakelig ikke lurt å kreve at alle rader som «klikkes fram» er fylt ut. Det bør kontrolleres at minst én rad er besvart, men det behøver ikke nødvendigvis være den øverste. Om brukeren lager fem linjer og bare fyller ut linje to, kan det virke forvirrende å få dette presentert som en feil. Hvis formelle krav sier

at man skal oppgi et minimumsantall, for eksempel minst tre styremedlemmer, må du jo kreve tre utfylte linjer, men også her bør du nok tolerere tomme rader innimellom.

Helst bør det nok være mulig å kontrollere at alle relevante felter er fylt ut i en rad hvor *noe* er besvart. Det er også en av grunnene til at det er fint om enkeltkolonner i en tabell kan gjøres svaravhengige, slik at kontrollen hopper over dem hvis de ikke er aktivert.

Scrolling

3.2.3 Som regel fins det altså ledetekster i tabellens overskriftsrad. ELMER anbefaler at du unngår så lange tabeller at disse ledetekstene bli usynlig for brukeren ved utfylling av de nederste radene. Dette er nok særlig ment for tabeller med fast lengde. Den som har veldig mange enheter å melde om i en *dynamisk* tabell, kan ikke hindres i å klikke seg vekk fra overskriften. Da måtte vi i så fall begrense antall tillatte rader, og det har andre ulemper.

Scrolling nedover (loddrett scrolling) er jo greit for ELMER. Det er vanlig antatt i dag at brukerne lett tar seg fram på en side som er for høy til å rommes innenfor ett skjerm bilde. Nettavisene er typiske påvirkere her. Men det er fortsatt plundrete for folk å måtte forholde seg til linjer som ikke får plass *på langs*.

3.2.2 Der det er nødvendig for å unngå vannrett scrolling (med skjermopløsning på 1024 x 768 piksler) *skal* tabellen deles i flere. Og som vanlig skal delene være logisk gruppert og de skal ha overskrifter som skiller mellom dem. Det vil ikke alltid være like enkelt, og ELMER tilbyr en utvei når det ikke lar seg gjøre:

Egen tabellside

3.2.2a I diskusjonene om ELMER-retningslinjene var behovet for brede tabeller en av innvendingene mot å reservere faste områder av skjermflaten for navigasjon og hjelp. Derfor tilbyr ELMER et unntak spesielt for tabeller, så de kan utnytte hele sidebredden. Omfattende tabeller kan presenteres i en egen «**Tabellside**» uten standard sideutforming.

Forutsetningen er at dette er *helt nødvendig* for å unngå vannrett scrolling, men da *skal* det også gjøres. Det må bety at du først skal prøve å dele tabellen i flere. Gir ikke dette god mening eller oversikt for brukerne («grupperes logisk» osv.), kan du altså ty til en spesialutformet tabellside. Hvilke elementer denne siden skal by på for øvrig, bestemmer du til dels selv. ELMERs krav om å ha med skjemaets navn, oppgaveinnhenter eller «**Hjelp**»-lenke gjelder bare for *ordinære skjemasider*, men det kan neppe skade å ha dem med.

Den vanlige knapperaden er også bare et krav for ordinære skjemasider, men tabellsiden skal ha en egen navigasjonsknapp, «**Fortsett**», som leder tilbake til den skjemasiden brukeren kom fra eller til naturlig neste trinn i prosessen [1.3.6]. Dette kravet er det samme for de andre spesialsidene; «**Hjelpoversikt**», «**Kontrollside**» og «**Fordypningsside**».

Foreløpig fins det ikke mange spesialsider som er utformet etter disse reglene. Antakelig vil tiden vise at tabellsiden blir behandlet annerledes enn de andre. Den inngår tross alt i den vanlige samlingen med utfyllingssider og derfor er det for eksempel naturlig at den er med i sideoversikten i navigasjonsområdet.